

PERSPECTIVE DE DEZVOLTARE A POLITICII DE CLEMENȚĂ

Dumitrița BOLOGAN

Institutul de Cercetări Juridice și Politice al AȘM

În acest articol sunt examinate cele mai recente abordări, evoluții și inovații în materie de aplicare a politicii de clemență. Astfel, sunt analizate și exemplificate aspecte ca: introducerea ghișeului unic, sancțiunile penale, sistemul de numere de ordine, considerații de drepturile omului, confidențialitatea informației, acordul de recunoaștere a vinovăției, acțiuni private în despăgubire, compensarea și revendicarea colectivă. Cu toate că la nivel de Uniune Europeană au fost detectate anumite deficiențe în practica aplicării acestei politici, clemența și-a demonstrat eficiența de-a lungul anilor de implementare.

Cuvinte-cheie: concurență, cartel, politică de clemență, Consiliul Concurenței, Comisia Europeană.

PERSPECTIVES FOR DEVELOPING THE LENIENCY POLICY

This article examines the latest approaches, developments and innovations in the application of the leniency policy. Therefore, the following aspects are analyzed and illustrated: the introduction of a one stop shop, criminal penalties, marker system, human rights considerations, and confidentiality of information, plea agreement and private actions for damages, compensation and collective claim. Although at the European Union level certain deficiencies were detected in the practice of the policy, leniency has proved its efficiency over the years of implementation.

Keywords: competition, cartel, leniency policy, Competition Council, European Commission.

Politica de clemență este considerată a fi una dintre cele mai eficiente metode de combatere a cartelurilor, reprezentând un instrument crucial și un stimulent pe măsură, oferit membrilor unui cartel pentru încetarea acestei activități ilegale. Aceasta a fost introdusă în legislația Republicii Moldova pentru prima dată în 2012, în calitate de echivalent al noțiunii de *leniency policy* din dreptul Uniunii Europene. Conform art.84 alin.(1) al Legii nr.183/2012 [1], politica de clemență reprezintă recompensa acordată de Consiliul Concurenței pentru cooperarea întreprinderilor și asociațiilor de întreprinderi cu Consiliul Concurenței, în cazul în care acestea sunt sau au fost parte a unui acord anticoncurențial.

Deși clemența este o piatră de temelie a politicii de executare a Comisiei Europene și a autorităților naționale de concurență, datorită numărului tot mai mare de cereri de clemență, sistemul este tot mai des criticat. În cele ce urmează ne vom referi la cele mai importante aspecte recente de interes pentru comunitatea din domeniul concurenței la nivel european.

1. Deoarece la moment în statele membre ale UE există cel puțin 20 de sisteme de clemență diferite, una dintre probleme este lipsa unei abordări comune. Odată cu adoptarea Regulamentului 1/2003 [2], în statele europene există multe regimuri de clemență diferite, cu diferențe fundamentale. Sistemul de clemență suferă din cauza lipsei de armonizare, procedurilor diverse în diferite state, chestiunilor legate de executare individuală etc. [3].

Un ghișeu unic va fi posibil de realizat numai în cazul programelor individuale care sunt, în esență, identice sau parte a unui singur program global. Practicienii consideră că incertitudinea inerentă diferențelor dintre programe și lipsa unui ghișeu unic reduce eficiența acestora. Incertitudinea poate reduce serios din motivația de a solicita clemență. Fostul Comisar pentru concurență Kroes N. a vorbit pentru prima dată în public despre un ghișeu unic pentru solicitanții de clemență în februarie 2005. „[...] designul viitorului sistem trebuie să țină seama pe deplin de nevoile specifice ale celor care vor trebui, în cele din urmă, să-l opereze. Ar exista două opțiuni pentru un ghișeu unic: (a) un sistem centralizat condus de Comisie și (b) un sistem coordonat, condus de toți membrii REC, cel puțin cei care au un program de clemență” [4].

Una dintre soluțiile la această problemă este crearea unei rețele europene de concurență. La nivel european a fost stabilită deja o rețea de concurență pentru a reduce riscul ca un stat membru să înceapă propria investigație în paralel cu Comisia Europeană. În acest sens, a fost elaborată Comunicarea Comisiei privind cooperarea în cadrul rețelei autorităților de concurență, care oferă un răspuns re-naționalizării cauzată de Regulamentul 1/2003 și asigură comunicarea în cadrul autorităților naționale [5].

În cadrul Rețelei Europene de Concurență (REC) a fost creat Modelul de Program de Clemență care să ofere o armonizare delicată a programelor statelor europene și care să convingă statele membre privind menirea

și necesitatea Modelului de Program de Clemență [6]. Acesta a fost instituit ca fiind un program de clemență operațional, coerent, având toate cerințele procedurale esențiale, pe care statele membre cred că REC ar trebui să le aibă în comun.

2. În timp ce Comisia Europeană nu are sancțiuni penale în politica sa, tot mai multe state membre introduc această procedură în sistemele lor naționale. Unii susțin că criminalizarea în legislațiile naționale ar putea avea implicații nedorite, și anume: ar afecta entuziasmul solicitanților de clemență. Există riscul ca, în urma realocării cauzelor de la Comisia Europeană, unii indivizi care cooperează în cadrul programului comun de clemență al UE să fie supuși riscului de a fi sancționați penal. Conform lui W. Wils [7], sancțiunile penale au un efect de stigmatizare, un rol mai puternic de transmitere a mesajelor sau funcție mai expresă decât sancțiunile civile sau administrative.

În cadrul Uniunii Europene se dezbate chestiunea dacă astfel de sancțiuni penale ar trebui impuse la nivel de comunitate, din cauza că, oricum, consumatorul obișnuit nu are niciun avantaj din ele. Aceasta ar implica modificări în structura și în sistemul instanțelor europene care ar trebui reformate, deoarece sancțiunile penale necesită garanții ale drepturilor procedurale [3].

Mai mult decât atât, solicitanții de clemență, adică avertizorii de concurență, vor fi primii trași la răspundere. Unele state, de exemplu, recunosc investigațiile efectuate în cadrul executării private și cer să se respecte penalitățile impuse în alte jurisdicții. Atitudinea Comisiei este ambivalentă: pe de o parte, aceasta încurajează solicitările de recuperare a prejudiciilor în instanțele naționale; pe de altă parte, nu ar vrea ca părțile litigante private să descurajeze politica de clemență. În consecință, conform Comunicării [8], Comisia va transmite doar acele informații instanțelor naționale asupra cărora solicitantul de clemență și-a dat consimțământul. Ideal ar fi să poată încuraja atât executarea publică, cât și cea privată.

3. În ceea ce privește sistemul de numere de ordine, principala dificultate este că Comisia își rezervă dreptul de a oferi sau nu markerul. Aceasta introduce incertitudine pentru solicitantul de clemență și reduce din predictibilitatea rezultatului.

În Republica Moldova, politica de clemență nu include existența sistemului de numere de ordine. Din aceste considerente, pentru facilitarea procedurii de solicitare, pentru încurajarea potențialului solicitant și cu scopul de a-i oferi o perioadă de timp pentru a colecta probe, încurajăm introducerea sistemului de numere de ordine în procedura solicitării imunității la amendă.

4. Unii doctrinari [3] au abordat și anumite considerații privind drepturile omului în politica de clemență. Conform acestora, din moment ce Comisia deține și combină funcții de investigare, acuzatorii și de judecare, ar putea avea loc anumite încălcări ale drepturilor carteliștilor, cum ar fi dreptul lor la apărare. Acest fapt este subliniat de TFUE [9], care reamintește despre incorporarea Cartei Drepturilor Omului în tratate, document care posedă aceeași valoare juridică ca și tratatele. Se pare că dreptul european al concurenței se află undeva la periferia dreptului penal. În cauza *Menarini contra Italiei* [10] se menționează că o autoritate de concurență ar putea impune o amendă de natură penală, cu condiția că ulterior este asigurat un control jurisdicțional complet, garantând, astfel, dreptul la un judecător independent și imparțial.

Dreptul la un proces echitabil a fost invocat atât pe durata procedurilor la Comisie, cât și la Curte. În cazul cartelului berii [11], din cauza duratei investigațiilor, Comisia a recunoscut că procedurile au durat prea mult și a redus amenda.

În ceea ce privește principiul *non bis in idem*, în cauza *Wilhem contra Bundeskartellamt* [12], cartelul a fost penalizat dublu pentru comiterea aceleiași încălcări: o dată de către Comisie și o dată de autoritatea națională de concurență. În aceste situații, este necesară unificarea practicii și respectarea principiului *res judicata*.

5. Confidențialitatea informației. În procedurile din fața Înaltei Curți din Marea Britanie, judecătorul Roth a fost obligat să ia în considerare divulgarea către National Grid a versiunii confidențiale a deciziei CE în cartelul *Gas Insulated Switchgear* [13], împreună cu răspunsurile (și documentele de însoțire) la declarația de obiecții și răspunsurile la cererile sale de informații. S-a admis că aceste materiale au inclus informații prezentate de către solicitanții de clemență Comisiei Europene. Judecătorul Roth a invitat Comisia Europeană să prezinte observații scrise în conformitate cu articolul 15 din Regulamentul 1/2003 cu privire la câteva întrebări. CE a recunoscut că CEJ nu a stabilit dacă programele de clemență ar fi avut o prioritate mai mare decât acțiunile private. Factorii relevanți în acest caz au fost dacă divulgarea documentelor de clemență ar crește expunerea reclamantului în raport cu părțile cărora nu le-a fost acordată clemență și dacă divulgarea ar fi proporțională (având în vedere impactul asupra programelor de clemență). Pe această bază, CE a susținut că

instanța națională ar trebui să ia în considerare dacă documentul pentru care se solicită dezvăluirea este cumva relevant pentru scopul creanței și dacă există alte surse de probă, care sunt la fel de eficiente pentru acest scop și care nu ar trezi îngrijorări cu privire la consecințele dezvăluirii pentru funcționarea eficientă a programului de clemență.

Normele naționale de procedură civilă nu sunt singurele instrumente disponibile pentru reclamanți în a solicita accesul la documentele care fac parte dintr-un dosar de cartel al Comisiei. În cazul *Peroxid de hidrogen CDC* [14], reclamantul a solicitat accesul la declarația de conținut din dosarul cartelului de peroxid de hidrogen. Bazându-se pe excepțiile prevăzute la art.4 alin.(2) din Regulamentul privind transparența [15], Comisia Europeană a refuzat accesul, pe motiv că divulgarea ar aduce atingere intereselor comerciale ale societăților în cauză, precum și investigațiilor cartelului. În recursul în fața Tribunalului General, în decembrie 2011, Comisiei i-a fost reamintit faptul că ambele excepții împotriva divulgării trebuie să fie interpretate strict și restrictiv. Tribunalul a considerat că excepția de interes comercial nu poate fi interpretată prin referire la utilizarea preconizată a acestor documente de către persoana care solicită accesul [16]. În ceea ce privește scopul investigației, punctul de plecare al analizei Tribunalului este faptul că, de când s-a inițiat acțiunea civilă, ancheta Comisiei Europene s-a încheiat cu adoptarea unei decizii; prin urmare, scopul este epuizat atunci când procedura se sfârșește în fața Comisiei. Deci, clemența și cooperarea merită un nivel de protecție nu mai mare decât acțiunile private de recuperare a daunelor, care de asemenea contribuie la descurajarea eficientă a unui cartel.

În al doilea caz, *EnBW Energie Baden-Württemberg* [17] a solicitat acces la întregul dosar al Comisiei Europene din cauza *Gas Insulated Switchgear*. Comisia a interzis accesul, susținând că toate documentele din dosar au fost acoperite în întregime prin excepțiile prevăzute în Regulamentul privind transparența. Întrebarea fundamentală adresată a fost dacă Comisia ar putea evita efectuarea unei examinări concrete și individuale a conținutului tuturor documentelor pentru care a fost solicitat accesul, pe motivul că aceste documente au fost vădit acoperite în întregime de o excepție de la dreptul de acces. Cu alte cuvinte, se poate baza Comisia pe prezumții generale, conform cărora accesul la categoriile de documente de aceeași natură trebuie să fie refuzat? Tribunalul a răspuns negativ.

În iunie 2011, în cauza *Pfleiderer AG contra Bundeskartellamt* [18], CEJ a statuat că instanțele naționale ale statelor membre ar trebui să determine dacă reclamanții privați ar putea să aibă dreptul să solicite clemență în regim de confidențialitate. Rămâne de văzut dacă o instanță națională din Europa va permite unui reclamant privat să obțină documentele depuse de un solicitant de clemență într-o acțiune de despăgubiri. Cu toate acestea, eventuala perspectivă ar trebui să dea de gândit oricărei companii, care are în vedere opțiunea clemenței. În cazul în care o cerere de clemență ar putea fi pusă la dispoziția justițiabililor terți, s-ar oferi o foaie de parcurs pentru reclamantul privat în acțiuni civile, care, fără îndoială, ar duce la o creștere a acțiunilor de despăgubire privată în domeniul concurenței în instanțele europene. Consecințele s-ar putea extinde dincolo de competența specifică în cauză, iar informația obținută de pe urma unei cereri de clemență într-o jurisdicție ar putea fi utilizată în vederea realizării de acțiuni în despăgubire în altă parte, inclusiv în SUA [19].

Decizia *Pfleiderer* și-a avut originea într-o acțiune de executare a prevederilor germane cu privire la clemență din 2008 împotriva a trei dintre cei mai mari producători de hârtie laminată de decor din Europa, care s-au înțeles asupra fixării prețurilor. Producătorii de hârtie au depus cereri de clemență la Bundeskartellamt (autoritatea germană de concurență), iar ulterior au primit amenzi de aproximativ 62 milioane de euro. *Pfleiderer* a fost un client al celor trei producători, care între anii 2005 și 2008 a cumpărat hârtie de decor de peste 60 milioane de euro. Amenzile aplicate de Bundeskartellamt l-au determinat pe *Pfleiderer* să inițieze un caz de despăgubiri civile.

Cererea a fost întemeiată în dreptul german care permite unui avocat, care reprezintă o parte lezată sau un reclamant civil, să obțină acces la probele deținute de autoritățile publice în care reclamantul are un interes legitim. Bundeskartellamt a respins cererea lui *Pfleiderer* de acces, în special la declarațiile și documentele prezentate ca parte a cererilor de clemență. *Pfleiderer* a inițiat o acțiune în fața instanței locale de judecată. Instanța a decis în favoarea lui *Pfleiderer*, acordându-i acces la informația din dosarele de clemență. S-a motivat că în timp ce solicitantii de clemență și Bundeskartellamt au interes în menținerea confidențialității, *Pfleiderer* a avut interes în obținerea de informații în favoarea acțiunii în despăgubire. Instanța de judecată locală a suspendat executarea deciziei și a expediat cauza la CEJ pentru ca aceasta să se pronunțe asupra unei hotărâri preliminare formulate în temeiul dreptului european, urmărind clarificarea problemei dacă divulgarea informațiilor din documentele prezentate pentru clemență ar încălca dispozițiile dreptului european al concurenței.

În decembrie 2010, avocatul General Mazak a emis un aviz preliminar cu caracter neobligatoriu, în care a militat împotriva oferirii de acces deplin la documentele prin care se solicită clemență, avertizând că acordarea accesului la documente reclamantilor privați va descuraja alte autorități de executare în a împărtăși informații, deoarece cele mai multe programe de clemență protejează informațiile solicitanților de clemență. Avocatul General Mazak a susținut, de asemenea, că dezvăluirea materialelor ar descuraja companiile de a coopera pe viitor cu autoritățile de concurență. Mai mult, acesta a propus ca instanțele și organele care se confruntă cu cereri, de genul *Pfleiderer*, să protejeze orice declarații autoincriminatoire pe care companiile le produc după beneficierea de programul de clemență. Cu toate acestea, ar trebui oferit accesul la documentele pre-existente furnizate agențiilor, pentru că refuzul accesului la aceste documente ar intra în conflict cu dreptul fundamental la un proces echitabil și la o cale eficientă de atac.

Autoritățile din domeniul concurenței din șapte țări europene, inclusiv Spania, Italia și Țările de Jos, au apărut, de asemenea, în fața CEJ și au obiectat față de oferirea accesului la documentele obținute prin programe de clemență, deoarece divulgarea acestora ar putea descuraja companiile să participe la aceste programe, subminându-le, astfel, eficacitatea.

În decizia sa din 14 iunie, CEJ a recunoscut preocupările stabilite de Comisia Europeană și statele membre. Cu toate acestea, CEJ a decis că dreptul unui reclamant privat de a solicita despăgubiri pentru pierderile rezultate din competiție restrânsă sau denaturată a fost la fel de important. CEJ a argumentat că existența unor cereri de despăgubiri susține eforturile Comisiei în descurajarea companiilor să conspire și a susținut că în dreptul european nu există niciun impediment în a preveni terții care au fost afectați negativ de activitățile anticoncurențiale în a accesa dosarele cererilor de clemență deținute de către autorități. În schimb, CEJ a decis că instanțele naționale trebuie să abordeze problema de la caz la caz. Ține de responsabilitatea instanțelor naționale echilibrarea interesului de a promova executarea prin programe de clemență cu interesul unui reclamant privat în obținerea de informații pentru a sprijini o acțiune de compensare a unui prejudiciu într-un proces civil.

Și în cazul Republicii Moldova milităm pentru ca reclamantul să aibă acces la materialele dosarului care se află la Consiliul Concurenței, cu anumite restricții care s-ar impune în cazul existenței investigațiilor în curs.

În schimb, în conformitate cu Regulamentul 1/2003, care reglementează procedurile de cartel, atât companiile care sunt subiecții acțiunii de executare, cât și reclamantii se bucură de un astfel de acces, sub rezerva anumitor limitări, în special – protecția secretelor de afaceri și a altor informații confidențiale. Prin urmare, Regulamentul 1/2003 nu poate constitui baza pentru o prezumție generală că toate documentele din dosarul de cartel sunt acoperite în mod automat de către una dintre excepțiile prevăzute la articolul 4 din Regulamentul privind transparența. În lumina celor de mai sus, Tribunalul a concluzionat că Comisia ar fi trebuit să efectueze o analiză specifică a fiecărui document.

În concluzie, cei doi judecători naționali în *Pfleiderer* și *National Grid* [20] s-au angajat într-un proces delicat de echilibrare a intereselor. Instanța germană a încercat să concilieze eficiența programelor de clemență cu cea a despăgubirilor civile, considerând că acestea din urmă nu trebuie să conducă la dezvăluiri de informații care ar fi în stare să afecteze programul de clemență. La rândul său, Înalta Curte din Marea Britanie a concluzionat că programul de clemență ar rămâne o opțiune atractivă pentru un membru al unei înțelegeri pe termen lung, expus amenzilor. Principiul proporționalității a favorizat divulgarea, avându-se în vedere dificultatea de a obține informațiile solicitate din alte surse.

6. Acordul de recunoaștere a vinovăției. În SUA [21], participantul la cartel care cooperează cu autoritățile poate să ajungă la un acord de recunoaștere a vinovăției cu Departamentul de Justiție în orice moment, începând cu faza foarte timpurie a investigației până când sunt aduse învinuirile formale. Conform statisticilor, peste 90% din făptuitorii corporativi acuzați de înțelegeri de tip cartel din ultimii 20 de ani au încheiat acorduri de recunoaștere a vinovăției. Procedura de recunoaștere a vinovăției poate fi inițiată oricând. De obicei, făptuitorul abordează Departamentul de Justiție, au loc discuții în spatele ușilor închise, iar instanța trebuie să accepte acordul și să decidă asupra sentinței. Acestea, de obicei, confirmă recunoașterea vinovăției și nivelul de sentință convenit. Partea care recunoaște trebuie să facă o declarație verbală scurtă cu privire la actele comise. Departamentul de Justiție poate divulga termenii-cheie ai acordului de recunoaștere a vinovăției, și anume: compania care urmează a fi trasă la răspundere, amploarea conduitei, produsele sau serviciile acoperite, durata și întinderea geografică, recomandări cu privire la sentință, cooperarea la care făptuitorul este dispus să participe.

Principala problemă legată de acordul de recunoaștere a vinovăției constă în faptul că există multe cazuri în care companiile s-au oferit să coopereze simultan atât cu SUA, cât și cu UE, dar au trebuit să aștepte ani buni după semnarea acordului în SUA ca să afle că amenda le va fi aplicată în UE.

În Uniunea Europeană, acordul de recunoaștere a vinovăției poate fi încheiat doar la finalul investigațiilor. Acesta a fost introdus în 2008, cu scopul de a reduce din volumul mare de lucru al Comisiei. Până la moment, au fost încheiate până la 10 acorduri de recunoaștere a vinovăției. În cazul recunoașterii, întreprinderile beneficiază de 10% reducere a cuantumului amenzii – oferindu-se aceleași concesii pentru toate părțile la acord. Această reducere este aplicată în baza Orientărilor privind calcularea amenzilor aplicate în temeiul art.23 alin.(2) lit.(a) din Regulamentul CE nr.1/2003. Aceste 10% sunt aplicate suplimentar oricărei reduceri în cazul clemenței (dacă este aplicabilă). De obicei, de la deschiderea procedurii de recunoaștere a vinovăției până la adoptarea deciziei de recunoaștere a vinovăției pot trece de la 12 la 18 luni, fără a se lua în calcul anii de investigație ce preced acordul. În cadrul rundelor inițiale, Comisia invită părțile la recunoaștere, duce la discuții separate cu fiecare parte, ca la final să ia o decizie pentru toate părțile, inclusiv pentru solicitantul la imunitate. În cadrul rundelor de încheiere, personalul Comisiei pune la dispoziție modelul de acord. Ulterior, Comisia emite, verbal, un scurt acord, adoptă o decizie privind acordul (3-4 pagini de descriere a evenimentelor, fără a da nume, cu referință la materialele dosarului redactate în varianta pentru public), după care cere părții să recunoască răspunderea în termeni clari și neechivoci, să divulge participarea la presupusul cartel și să recunoască faptele.

Prima decizie adoptată de către Comisie a fost în mai 2010 referitoare la 10 producători de cipuri de memorie DRAM utilizate în computere și servere („Cazul DRAM [22]”). Cazul a început în 2002, în urma unei cereri de clemență de către una dintre părți. Discuțiile de încheiere a unui acord de recunoaștere dintre Comisie și părți au început în anul 2009. Toate părțile implicate în anchetă au fost de acord să încheie un acord de recunoaștere, iar Comisia a adoptat o decizie simplificată, în care a indicat că se aplică amenzi în valoare totală de peste 331 milioane de euro, după ce a luat în considerare o reducere de 10% acordată fiecărei părți. Atât Comisarul pentru Concurență, Joaquín Almunia, cât și Directorul general al Departamentului de Concurență al Comisiei Europene, Alexander Italianer, au numit decizia „o piatră de hotar” și au susținut că decizia demonstrează că Comisia utilizează procedura de soluționare cu seriozitate și că a câștigat încrederea companiilor care doresc să încheie un acord de recunoaștere.

Mai mult, în luna iulie 2010 Comisia a emis primul său așa-numit caz de recunoaștere „hibrid”, în care nu toate părțile au fost de acord să încheie un acord de recunoaștere. Comisia a procedat la încheierea unui acord de recunoaștere cu cele mai multe dintre părțile la cartelul producătorilor de fosfați pentru hrana animalelor, în pofida faptului că una dintre părți nu a dorit să coopereze. Comisia a constatat că șase producători de fosfați alimentari pentru animale s-au angajat într-un comportament de cartel ilegal și i-a amendat cu 175 milioane de euro în total (una dintre părți a primit imunitate totală la amenzi în temeiul programului de clemență). Deoarece nu toate părțile au recunoscut implicarea în cartel, Comisia a trebuit să adopte atât o decizie simplificată pentru cele patru părți care au recunoscut, cât și o decizie standard, utilizând procedura ordinară pentru Timab Industries [23], partea care nu a dorit să încheie acordul. Timab a contestat decizia Comisiei.

A treia decizie de recunoaștere a fost adoptată în aprilie 2011. Aceasta se referea la o înțelegere care implică trei mari producători de detergent de rufe din Europa, și anume: Henkel, Procter & Gamble și Unilever („cazul detergentilor de consum [24]”). În 2008, Henkel a adus la cunoștința Comisiei înțelegerea și a primit 100% imunitate la amenzi. Discuțiile despre acordul de recunoaștere au început în a doua jumătate a anului 2010, după ce companiile au indicat că erau pregătite să încheie acordul. În aprilie 2011, Comisia a adoptat o decizie care s-a extins pe 25 de pagini și a aplicat amenzi în valoare totală de peste 315,2 milioane de euro. Amenzile reflectă reducerea de recunoaștere de 10% acordată fiecăruia dintre membri la cartel – Procter & Gamble și Unilever (în plus față de reducerile de 50% și, respectiv, 25% pentru fiecare, conform procedurii de clemență).

Mai recent, la 19 octombrie 2011, Comisia a adoptat o decizie în al patrulea caz de acord de recunoaștere față de producătorii de tuburi catodice de sticlă [25]. Toate cele patru părți din acest caz au fost de acord să se instituie procedura pentru o reducere de 10% a pedepsei aplicate. Două din cele patru părți au beneficiat, de asemenea, în cadrul politicii de clemență a Comisiei.

Introducerea instituției de recunoaștere a vinovăției în cadrul procedurilor privind cartelurile europene, atât de către Comisie, cât și de către o serie de autorități naționale de concurență din Europa, este considerată, pe bună dreptate, un pas important în domeniul luptei împotriva cartelurilor.

Procedurile de recunoaștere a vinovăției oferă o alternativă pentru toate părțile implicate în astfel de proceduri pentru a rezolva problema mai repede, evitând argumente juridice prelungite, costuri și o diversiune semnificativă de gestionare a timpului. Cooperarea în conformitate cu procedurile de recunoaștere este diferită de cooperarea oferită de o întreprindere în cadrul unui regim de clemență.

Din cele enumerate mai sus putem observa că la nivelul Uniunii Europene politica de clemență este pe larg aplicată, ceea ce duce la apariția de elemente noi și evoluții benefice pentru consumatori.

În conformitate cu Comunicarea Comisiei din 1996 [26], a fost acordată clemență pentru aproximativ 150 de companii în peste cinci ani și jumătate în doar peste 30 de cazuri de cartel. Dintre acestea, în 14 cazuri unei companii i s-a acordat imunitate. Primul caz în care a fost acordată imunitate a fost cartelul vitaminelor cu decizia din 2001. În cadrul Comunicării Comisiei din 2002 au existat 167 de cereri până la sfârșitul anului 2005, și anume – în primii aproape patru ani. Dintre acestea, 87 au fost cereri de imunitate. Până la sfârșitul anului 2005 Comisia a acordat 51 de decizii de imunitate condiționată.

Din cele enumerate mai sus am putea concluziona că la nivel de Uniune Europeană, statele sale membre și SUA politica de clemență are unele deficiențe de implementare, deficiențe care au ieșit la suprafață în urma unor ani buni de aplicare a acestui mecanism. Cu toate acestea, politica de clemență și-a demonstrat pe deplin eficacitatea și utilitatea, care este evidentă la o simplă trecere în revistă a numărului cartelurilor deconspirate și penalizate în urma aplicării clemenței.

În urma cercetării practicilor europene și americane, dar și în baza experienței altor țări, se impune necesitatea ca Republica Moldova să înceapă să aplice politica de clemență. Deși au trecut deja 3 ani de la intrarea în vigoare a noii Legi nr.183/2012, în Republica Moldova nu am atestat în practică încă niciun caz de acordare a clemenței.

Referințe:

1. Legea concurenței, nr.183 din 11.07.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr.193-197.
2. Regulamentul (CE) nr.1/2003 din 16.12.2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din Tratat. În: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, 2003, L 001.
3. CARMELIET, T. How lenient is the European leniency system? An overview of current (dis)incentives to blow the whistle. In: *Jura Falconis*, 2011-2012, no.3, p.463-512.
4. KROES, N. Delivering on the crackdown: recent developments in the European Commission's campaign against cartels. In: *The 10th Annual Competition Conference*. European Institute. Italy, 13.11.2006.
5. Orientări privind aplicabilitatea articolului 101 din TFUE acordurilor de cooperare orizontală 2011/C 11/01. În: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, 2011, nr.C11/1.
6. ECN Model Leniency Programme, 29 September 2006, para. 2. http://ec.europa.eu/competition/ecn/model_leniency_en.pdf (Accesat: 14.07.2014).
7. WILS, W. *Is criminalization of EU Competition law the answer?* World Competition, 2005, p.117-159.
8. Comunicarea Comisiei privind imunitatea la amenzi și reducerea cuantumului amenzilor în cauzele referitoare la înțelegeri. În: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, 2006/C 298/11, 8/volumul 05, 52006XC1208(04), C 298/17.
9. Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, semnat la Lisabona, versiune consolidată, în vigoare de la 01 decembrie 2009. În: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, 2012, C 326.
10. Case Menarini Diagnostics vs. Italy, European Court of Human Rights nr. 43509/08, par. 58-59.
11. Case Inbev, Heineken, Bavaria and Gross T-235/072012 E.C.R. 226.
12. Case Walt Wilhem vs. Bundeskartellamt 14/68, 1969 E.C.R. 1.
13. Case Gas Insulated Switchgear COMP/F/38.899 C(2006) 6762.
14. Case CDC Hydrogen Peroxide Cartel Damage Claims vs. European Commission T-437/08, 2011 E.C.R.
15. Regulation of the European Commission no. 1049/2001 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2001 regarding public access to European Parliament, Council and Commission documents. In: *Official Journal of the European Communities*, 2001, L 145/43.
16. The International Comparative Legal Guide to Cartels and Leniency. A practical cross-border insight into cartels and leniency. Global Legal Group London, 2012. 10 p.
17. Case Commission vs. EnBW Energie Baden-Württemberg C-365/12, 27 February 2014.
18. Case Pfleiderer AG vs. Bundeskartellamt C-360/09 of 14 June 2011.
19. KIRCH, P., EVANS, J., LITTEKEN, M. Plaintiffs in pursuit. In: *Global Competition Review*, august/september 2011, vol.14, issue 8, p.34-37.
20. Case National Grid Electricity Transmission Plc vs. ABB Ltd, Chancery Division, 2012 EWHC 869 Ch.

21. HANSEN, M., YOSHIDA, D. *Cartel Settlements & Leniency in the United States and the European Union*. Tokyo: Latham and Watkins, 21 November 2012. 24 p.
22. Case DRAM Micron, Samsung, Hynix, Infineon, NEC, Hitachi, Mitsubishi, Toshiba, Elpida and Nanya. In: *Official Journal of the European Communities*, 2011, C 180.
23. Case Timab Industries T-456/10 20 May 2015.
24. Case Henkel, Procter & Gamble and Unilever 39579 COMP/39.57 (2011/C 193/05).
25. Asahi Glass, Nippon Electric Glass and Germany's Schott AG v. EC, 19 October 2011, press release http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1214_en.htm (Accesat: 12.10.2015).
26. Commission Notice on the non-imposition or reduction of fines in cartel cases. In: *Official Journal of the European Communities*, 1996, C 207, p.4-6.

Prezentat la 24.11.2015